

VAN EEN VOGELSPIN, SELENOCOSMIA JAVANENSIS WALCK.

Naast een groot aantal artikelen van zeer uiteenlopenden aard kan men op de pasar dingen koopen, waar de meeste menschen zelfs geen flauw vermoeden van hebben. Behalve vogels, slangen en schelpen koopt men er ook de overbekende vechtkrekels in kleine bamboekokertjes. Zelfs schorpioenen en duizendpooten schijnen voor sommige

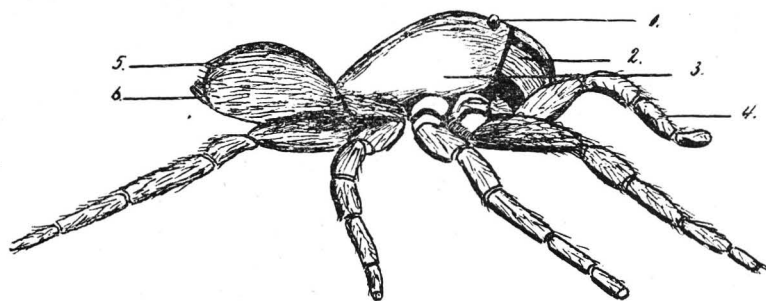

Fig. I *Selenocosmia javanensis* WALCK. ♀ 1. oogen; 2. cheliceren; 3. cephalotorax; 4. kaaktasters; 5. abdomen; 6. spintepels. (3×4 nat. gr.).

Javanen genoeg aantrekkingskracht te bezitten om er 5 cent aan te wagen. Maar van een handeltje in vogelspinnen had ik nog niet gehoord. Toch was er op de pasar alhier eenige weken geleden een prachtexemplaar te koop voor den luttelen prijs van $2\frac{1}{2}$ cent. Toen ik 't dier zag, herinnerde ik mij onmiddellijk 't verhaal van

BATES uit BREHM'S *Tierleben*,

hoe Indiaansche kinderen met vogelspinnen, gebonden aan een touwtje, als met hondjes door het huis liepen. Ook mijn vogelspin was aan een touw gebonden. Ik heb 't dier in een grooten cartonnen doos gedaan en getracht 't een en ander omtrent zijn gedragingen te weten te komen.

Selenocosmia javanensis WALCK. bereikt een lengte van ongeveer 5 c. M., zonder de dikke, sterk behaarde pooten mee te rekenen. De cephalothorax (fig. I-3) is van boven bedekt met een zeer stevig en hard chitinepantser. Vooraan, op een soort verhooging zitten de oogen, acht in getal. Ze zijn van ongelijke grootte en eigenaardig gegroepeerd (fig I-1 en fig. II). Deze groepeeringsvormt gewichtige systematische kenmerken. De oogen zijn niet samengesteld; 't zijn puntoogen.

Aan de cephalothorax zitten de vier paar lange pooten. 't Laatste lid is voorzien van een klauwtje. De klauwtjes zitten tusschen de haren goed verborgen. De kaaktasters (fig. I-4) zijn flink ontwikkeld. De schets is gemaakt naar een ♀ exemplaar, waar de kaaktasters in een klauwtje eindigen. Bij de ♂ ♂ is 't laatste lid verdikt. 't Vormt een holte, waarin vòòr de paring 't sperma opgenomen wordt. 't Geheel is een gecompliceerd orgaan. 't Is te vergelijken met de voor de paring gespecialiseerde arm van sommige ♂ inktvisschen (*Sepia* e. a.). De basale gedeelten van de kaaktasters vormen een soort kaken, waarmee 't voedsel min of meer gekauwd wordt.

De cheliceren of kaakvoelers (fig. I-2) zijn zeer groot. Zij bestaan uit twee leden. De basale deelen zijn gegroefd. Daarin passen de puntige, staalharde eindleden. Uit een giftklier stroomt door een fijne opening aan de punt 't gift. Bij de vogelspinnen zijn de kaaktasters naar beneden geslagen. Bij 't overgrootste deel der spinnen werken zij van links naar rechts (fig. III en fig. IV.)

't Abdomen is ongeleed en zeer sterk behaard. De spintepels (fig. I-6) zijn vier in getal, waarvan twee zeer klein. Voor de 4 longtracheeën zijn ook vier spleetvormige stigmata (ademhalingsopeningen) aanwezig. Ze liggen aan de buikzijde van het abdomen, nabij de geslachtsopening. Deze ligt vooraan. De anus ligt achteraan.

II

Fig. II Stand der oogen van *Selenocosmia javanensis* (Schematisch vergroot).

De voortplanting geschiedt door eieren. De vogelspinnen (*Aviculariidae*) zijn be-
woonsters van Zuid Amerika, Afrika en tropisch Azië. Bij dag verbergen zij zich in
donkere schuilhoeken: boomspleten, onder steenen, zelf gegraven gangen in den grond,
etc. 's Nachts komen zij te voorschijn en maken jacht op iedere prooi, die zij meenen te
kunnen vermeesteren. Naar spinnenaard wordt groote zorg voor de eieren gedragen. Een
mooi boekje met aardige illustraties over 't leven der spinnen is: R. A. ELLIS, *Im Spin-
nenland* (Schriften des Deutschen Lehrer-Vereins für Naturkunde. Verlag
K. G. Lutz. Stuttgart).

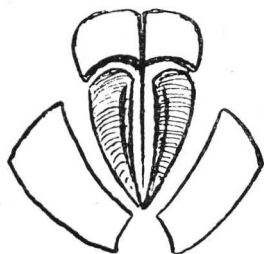
Wat ik nu zelf van mijn gevangene gezien heb is, alles bij elkaar
genomen wel niet erg veel, maar toch interessant genoeg, om er 't een
en ander van mede te deelen. Binnen korten tijd was in de doos, waarin
ik 't dier geplaatst had reeds een vrij groot, wit spinsel gemaakt, van boven
naar beneden over een tamelijk groote oppervlakte. 't Is geen vangweb.
't Spinsel vormt meer een basis, waaruit de prooi met zeer groote
snelheid besprongen kan worden. Met haar kleine klauwtjes zet de spin
zich zoo stevig vast, dat 't niet gemakkelijk is, haar los te rukken. Ik had van
te voren het touw verwijderd, door de gevaarlijke kaakvoelers met een pincet samen te knippen
en daarna het touw los te knippen. De voeding levert niet veel moeilijkheden. Met torren,
sprinkhanen en stukjes rauw vleesch stelt de spin zich tevreden en 't is gemakkelijk om te zien,
met welk een woede zij de insecten overmeestert. Zonder aarzelen stort zij zich op 't insect,

III

Fig. III Cheliceren van
Tegenaria (Schema-
tisch, vergr.).

dat men haar voorhoudt. 't Gift werkt snel. Binnen korten tijd is de prooi
bewegingloos. Van 't omwikkelen met spindraden is geen sprake. Dat is
trouwens vrijwel overbodig ook, want de giftklauwen werken afdoend.

IV

Fig. IV Cheliceren van
Selenocosmia javanensis (Schematisch; ver-
groot).

Wel is 't spinsel kleverig en blijft menig insect er in hangen,
maar hoofdzakelijk bemachtigt de spin haar buit, door er uit haar
schuilhoek op te springen. Zij gaat ook wel, zooals de wolfspinnen
plegen te doen al loopend en langs den grond „snuffelend” op jacht.
't Verwerken van 't voedsel kost de spin tamelijk veel moeite vooral bij
harde torren en dergelijke. Zachtere dieren verdwijnen veel spoediger.
't Slijm, waarmee de prooi bij 't eten bedekt wordt, schijnt me toe een
oplossende uitwerking te hebben. Dat is wel noodig ook, want 't
kauworgaan is niet bijster ontwikkeld. Een overrijp stukje pisang valt
zeer wel in haar smaak. Bij herhaling zuigt de spin er aan. Uit dorst?

Men kan de vogelspinnen gemakkelijk in 't leven houden. Met
't openen van de doos moet men zeer voorzichtig te werk gaan, want
de spin kan ongeloofelijk hard lopen en is in korten tijd overal tegenop geklommen.
En ik weet bij ervaring, dat 't niet gemakkelijk is, de gevangene weer terug te brengen.

Djocjacarta, September '25.

C. J. LOUWERENS.

CROTONS.

Een der bekendste en meest voorkomende sierplanten, die men in Indië op vele erven
aantreft, is *Codiaeum variegatum* (LINN.) BL., ten onrechte *Croton* genoemd, ofschoon ze
ze daarop niet lijkt; wel behooren beide plantensoorten tot dezelfde familie n.l. de
Euphorbiaceae of Wolfsmelkachtigen. In Indië is de bovengenoemde plantensoort vrij
algemeen onder den inlandschen naam poering bekend.